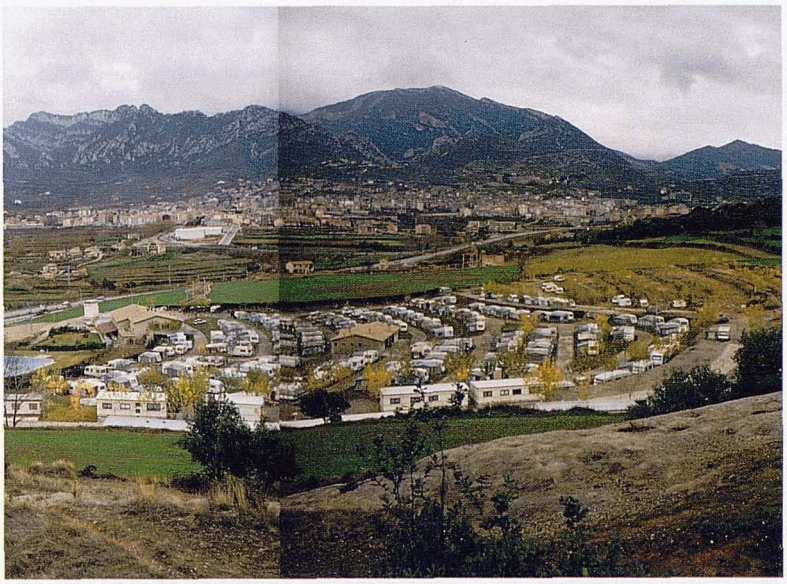
Elaboració dels nous plans comarcals de muntanya

Servei d'Acció Comarcal
Direcció General de Planificació i Acció Territorial

L'aprovació, l'any 1989, dels primers plans comarcals de muntanya, va significar la culminació del procés de desplegament de la Llei 2/83, d'alta muntanya que el Parlament de Catalunya va aprovar el 16 de març del 1983. Per primera vegada al nostre país, es disposava d'un instrument d'actuació dissenyat específicament per afrontar de manera integrada els difícils problemes que pateixen les comarques de muntanya.
L'elaboració i posterior aplicació dels primers plans comarcals ha estat una tasca complexa, pel fet que no hi havia antecedents i perquè la seva tramitació implica una participació coordinada de diferents organismes i institucions. Tanmateix, superats aquests problemes, s'estan mostrant com un instrument eficaç per a actuar sobre els problemes de la muntanya des d'una òptica de globalitat territorial i de coordinació administrativa. L'experiència acumulada per totes les institucions que intervenen en la seva elaboració ha de servir, en l'afrontar la seva nova edició, per a agilitar el procés i per a assolir uns objectius i uns continguts més amplis, en un moment en què la major part de les activitats econòmiques d'aquestes comarques es troben en profunda transformació.

La participació activa de totes les institucions en les tasques d'elaboració dels nous plans serà la millor garantia que el seu contingut entronca amb la problemàtica real de la comarca i contribueix a superar els seus dèficits i a definir el paper específic que aquestes poden fer en el marc de la Catalunya del 2000.

Marc legal i calendari

La Llei 2/1983 d'alta muntanya i els posteriors decrets de desplegament fixen d'una manera clara el procediment –i conseqüentment, els terminis– per a l'elaboració dels nous plans comarcals de muntanya. Així, el punt tercer de l'article quart de la Llei determina, pel que fa al cas, que "els plans s'han de redactar i aprovar cada cinc anys segons el procediment establert en aquesta Llei. La preparació del Pla s'ha de fer al quart any de gestió del Pla anterior".

L'article 7 de la Llei d'alta muntanya i el Decret 84/1984 indiquen el procediment de redacció i aprovació dels plans i aquest procediment, en línies generals, coincideix amb l'utilitzat en la redacció dels primers plans comarcals de muntanya.

Durant el 1993 va començar el procés de renovació dels plans comarcals aprovats el 1990, corresponents a les comarques de l'Alt Urgell, el Berguedà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Pallars Sobirà, el Ripollès i el Solsonès.

Enguany, a més de finalitzar els set plans comarcals esmentats, cal ini-

ciar aquest mateix procediment per a les tres comarques que van veure aprovat el seu Pla comarcal el 1991, és a dir, l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà i la Val d'Aran. La concreció dels terminis que preceptivament la Llei fixa per a l'elaboració dels plans comarcals permet definir amb el màxim detall el calendari de treball que cal seguir per a elaborar els plans comarcals d'aquestes tres comarques.

Les xifres són, en aquest sentit, ben eloqüents: si hom parteix del supòsit que el procés de tramitació dels plans ha d'haver finalitzat el setembre del 1995 –per tal que aquests puguin ser incorporats als pressupostos que la Generalitat ha d'aprovar per al 1996– i s'aplica a partir d'aquesta data el compte enrere dels terminis legals, es fa palesa la necessitat de començar aquesta tasca gairebé immediatament.

Les institucions i els nous plans

a. La Direcció General de Planificació i Acció Territorial

La Direcció General de Planificació i Acció Territorial, per la seva condició d'organisme competent en la política de muntanya, és el que té una major responsabilitat en el seu procés d'elaboració.

Les tasques que cal desenvolupar per a aconseguir aquest objectiu es poden agrupar en tres grans blocs, segons el seu contingut:

a.1. Treballs tècnics i de recerca necessaris per a l'elaboració de la diagnosi comarcal: definició de l'enquesta pública, actualització de les dades sòcio-econòmiques, elaboració de l'enquesta de serveis i d'equipaments municipals, coneixement dels diferents plans i programes de la resta de departaments i dels consells comarcals, etc.

a.2. Redacció dels diferents documents de què consta el Pla comarcal: diagnosi, programes d'actuació, marc financer i directrius urbanístiques.

a.3. Tasques d'impuls i control del procediment de tramitació dels plans, per mitjà d'una estreta col.laboració amb la resta de departaments de la Generalitat i els consells comarcals.

b. Els consells comarcals

Les tasques del consell comarcal en el procés d'elaboració i aprovació dels plans comarcals són d'una importància cabdal, tant pel que fa a qüestions de procediment i de calendari com a aspectes qualitatius del seu contingut.

En relació amb el procediment que fixa la normativa, les principals tasques que li corresponen són:

b.1. Fer l'enquesta pública

b.2. Sol.licitar la redacció del Projecte de Pla comarcal

b.3. Fer-ne l'aprovació inicial i l'exposició pública

c. Departaments de la Generalitat

c.1. Participar en la redacció dels projectes de Pla comarcal

c.2. Participar en la reelaboració dels projectes de Pla comarcal

d. Consell General de Muntanya

El Consell General de Muntanya, com a òrgan de consulta i assessorament preceptiu en totes les qüestions relacionades amb la política de muntanya, té assignades, entre algunes altres atribucions, la d'"informar preceptivament dels projectes de Pla comarcal de muntanya, un cop hagin estat aprovats provisionalment pels consells comarcals".

Conclusió

El 1994 és l'any de preparació de la nova edició dels plans de l'Alta Ribagorça, el Pallars Jussà i la Val d'Aran. A partir d'aquest moment, cal renovar esforços i endegar tots els treballs necessaris per a consolidar o redefinir els mecanismes necessaris per a fer els estudis d'anàlisi sòcio-econòmica i territorial i tots aquells altres treballs necessaris per a redefinir o consolidar les directrius específiques sobre les quals s'orientin les principals actuacions que la Generalitat ha de portar a terme en cadascuna de les comarques de muntanya, i que quedaran recollides en el nou Pla comarcal.

Amb la finalitat que aquests tinguin la màxima efectivitat, caldrà, també, que totes les institucions implicades en la seva elaboració –Direcció General de Planificació i Acció Territorial, departaments de la Generalitat, Consell General de Muntanya i consells comarcals– hi col.laborin amb l'esforç, l'interès i el rigor que l'ocasió requereix.

Definició i realització dels programes zonals

El Decret 328/1989, de 10 de novembre, estableix mesures per a les zones de muntanya. En concret el

seu article 3.1. determina l'elaboració d'un Programa zonal per a aquelles zones que reuneixin una superfície i una població comparativament important en relació amb les comarques de muntanya. El Programa zonal s'ha d'orientar vers la resolució dels problemes específics d'aquestes àrees, fent especial atenció a la millora de les comunicacions, la protecció del medi ambient i la dotació d' infraestructures i equipaments.

El Programa zonal s'estableix per un període de cinc anys i ha d'ésser aprovat pel Consell Executiu. A més, serà objecte de consulta prèvia als ajuntaments i consells comarcals de cada zona de muntanya, i d'informe del Consell General de Muntanya.

Amb la finalitat de donar acompliment a l'esmentat Decret es va iniciar la realització d'un Programa zonal per a cadascuna de les cinc zones de muntanya plurimunicipals definides a Catalunya.

Per tal de conèixer les diferents realitats de les zones, es va encarregar una diagnosi de cadascuna, a partir de la qual la Direcció General de Planificació i Acció Territorial ha d'elaborar una Proposta de Programa zonal.

En la fase següent, els ajuntaments i els consells comarcals respectius presenten les al.legacions i els suggeriments que consideren adients. Després, s'han de trametre les al.legacions presentades amb la finalitat d'elaborar el Programa zonal definitiu, el qual haurà d'ésser aprovat pel Consell Executiu, un cop informat pel Consell General de Muntanya.

Estat actual de l'elaboració dels programes zonals

a. Zona de muntanya de Montseny-Guilleries-Lluçanès
Hi ha elaborada la Proposta de Programa zonal amb la inclusió de les actuacions programades pels departaments de la Generalitat, la qual es troba actualment en consulta prèvia als ajuntaments i consells comarcals de la zona.

b. Zona de muntanya de Prades-Montsant
Es troba en procés d'elaboració la proposta de Programa zonal per part dels departaments de la Generalitat a partir dels suggeriments fets per la Direcció General de Planificació i Acció Territorial.

c. Zona de muntanya de Montsec
Ja se n'ha fet la diagnosi i la Direcció General de Planificació i Acció Territorial ha elaborat una primera proposta de Programa zonal, la qual es lliurarà properament als departaments de la Generalitat.

d. Zona de muntanya d'altiplans centrals i zona de muntanya dels ports de Beseit
Ja se n'han fet les respectives diagnosis sòcio-econòmiques; la Direcció General de Planificació i Acció Territorial és en procés d'elaborar una primera proposta.

Previsió de calendari

Durant el primer semestre de 1994 s'acabaran les propostes de programes zonals de Montsec, altiplans centrals i ports de Beseit. En el decurs del segon semestre s'han de trametre les propostes als ajuntaments i consells comarcals i als departaments de la Generalitat perquè elaborin els programes definitius. Finalment, hauran de ser aprovats pel Consell Executiu abans de final d'any, amb l'informe previ del Consell General de Muntanya.

Si el Consell comarcal no accepta el contingut del projecte del Pla i no en fa l'aprovació inicial, el retornarà al Departament de Política Territorial i Obres Públiques, acompanyat de les al.legacions i les propostes d'esmenes corresponents. Aquest departament encarregarà a l'òrgan de redacció la seva reelaboració en el termini d'un mes a la fi del qual el trametrà de nou al consell comarcal per a l'aprovació inicial. Si aquest no l'aprova, la decisió recaurà en el Consell Executiu.

Resum de resultats

El 1992 ha estat el tercer any de vigència per a set plans comarcals de muntanya, els correponents a les comarques de l'Alt Urgell, el Berguedà, la Cerdanya, la Garrotxa, el Pallars Sobirà, el Ripollès i el Solsonès, i la segona anualitat per a uns altres tres, l'alta Ribargorça, el Pallars Jussà i la Val d'Aran. El volum d'inversió ascendeix a 19.015,72 milions de pessetes i supera llargament la despesa programada, i fa més palesa la diferència entre la despesa programada i la realitzada.

L'Alt Urgell (24,01%), el Berguedà (4,13), la Garrotxa (14,62), el Pallars Jussà (21,97) i el Ripollès (64,18) presenten una desviació positiva, si es compara la despesa realitzada amb la despesa programada. Les cinc restants, en canvi, no assoleixen l'equilibri entre l'una i l'altra despesa: l'Alta Ribagorça (-19,14%), la Cerdanya (-5,84), el Pallars Sobirà (-17,01), el Solsonès (-11,04) i la Val d'Aran (-37,1).

Si sumem les despeses realitzades, les inversions no programades i els ròssecs de 1991, l'Alt Urgell (84,90%), el Berguedà (72,51), la Garrotxa (86,58), el Pallars Jussà (62,34) i el Ripollès (76,10) milloren d'una manera molt considerable la seva desviació positiva en relació amb la despesa programada. La Cerdanya (15,88), el Pallars Sobirà (1,07), el Solsonès (11,74) i la Val d'Aran (3,58) canvien la tendència negativa i passen a ser positives. L'única comarca que continua mantenint un balanç negatiu és l'Alta Ribagorça (9,43), si bé en menor quantia que anteriorment.

Una bona part de la despesa programada no s'ha pogut realitzar per raons alienes a la Generalitat, siguin inversions o subvencions, en molts casos no sol.licitades.